

Het initiatiefwetsvoorstel beoogt de burgemeester een bevoegdheid te verlenen om een bevel te verstrekken tot verwijdering van het bericht door degene die het bericht heeft geplaatst. De bevoegdheidscriteria voor het kunnen uitoefenen van de bevoegdheid zien op de bescherming van de openbare orde (indien deze reeds is verstoord of ernstige vrees bestaat dat de openbare orde zal worden verstoord).

Het verdient aanbeveling om te wijzen op een onderzoek dat in 2020 heeft plaatsgevonden naar regulering van online content, waaronder hetgeen in het initiatiefwetsvoorstel wordt beschreven. Het gaat om een publicatie van de Adviesraad internationale vraagstukken ('Regulering van online content: naar een herijking van het Nederlandse internetbeleid'). Op p. 48 wordt aangegeven dat 'de discussies over normstelling en regulering zowel nationaal als internationaal nog niet voldoende uitgekristalliseerd (red. zijn), hetgeen consequenties heeft voor de concreetheid van de aanbevelingen die in dit verband kunnen worden gedaan.' Volgens het AIV kan online content die schadelijk is enkel worden bestreden in nationaal en internationaal verband.

Zo kan dit de vraag oproepen hoe een burgemeester kan omgaan met anonieme posts van gebruikers. Ligt daar geen verantwoordelijkheid voor de providers van de online platforms? En, zo ja, zou dit initiatiefwetsvoorstel dan wel toereikend zijn om het probleem op te kunnen lossen? Dat zou immers betekenen dat het wetsvoorstel onuitvoerbaar is, tenzij de burgemeester duidelijk weet van wie de post afkomstig is. Het standpunt van dit kabinet is bovendien om anonimiteit in de online omgeving niet aan te pakken (zie Kamerbrief bij literatuurscan sociale media en democratie met speciale aandacht voor anonimiteit d.d. 18-10-2024).

Ook zou ik willen wijzen op een nieuwsbericht van de NOS van 18 mei 2021 waarin is aangegeven dat 1/6 van de gemeenten anoniem speuren op sociale media. De onderzoeksleider geeft daarbij het volgende aan: 'Maar zodra je individuen stelselmatig gaat volgen, ga je grenzen over. De politie mag dat in principe ook niet tenzij daarvoor toestemming is gegeven door de officier van justitie.' Zie: <https://nos.nl/l/2381211>

Het verdient aanbeveling om het advies van de AIV (eventueel) te verwerken in de MvT. Bovendien verdient het aanbeveling om de AIV te vragen om in te gaan op het initiatiefwetsvoorstel alvorens deze in te dienen bij de Staten-Generaal en het advies van 2020 te actualiseren gezien de reeds genoemde passage over dat de discussie nog nader moet worden uitgekristalliseerd. Zeker vanwege het feit dat maatregelen - volgens het advies - zowel op nationaal als internationaal niveau moeten worden genomen.

Overigens geeft de MvT aan dat ook een oproep tot demonstreren - wanneer deze reeds door de burgemeester is verboden - onder de reikwijdte valt van de bevoegdheid van de burgemeester. Dit is zeer vergaand en kan het recht van demonstratie (indirect) beperken. Zoals andere reacties reeds hebben opgemerkt, zou dit wetsvoorstel ook de oproep tot het toch vreedzaam demonstreren nadat de demonstratie door de burgemeester is verboden beperken.

Daarnaast gaat de MvT wel in op de beperkingssystematiek van onze Gw en die van de EVRM, maar zou het aanbeveling verdienen om de rechtvaardiging nader te concretiseren.

Ook wil ik erop wijzen dat een last onder dwangsom nadat de openbare orde is verstoord (denk aan een oproep voor een (verboden) demonstratie met geweld op 21 januari 2025 en het nu 23 januari is), mogelijk geen stand zal houden bij de bestuursrechter. Deze mensen zou je vervolgens punitatief moeten vervolgen, hetgeen niet het doel is van een last onder dwangsom (herstelsanctie). Echter lijkt het erop dat indiener beoogt om de last onder dwangsom op te leggen op het moment dat de openbare orde wordt verstoord en niet naderhand. Dit zal hoogstwaarschijnlijk geen effect hebben om de openbare orde te herstellen, gelet op de (mogelijke) media-aandacht en verspreiding van het bericht onder het volk.

In het deelrapport van de Commissie Project-X met de naam 'De weg naar Haren' van Prof. Dr. Van Dijk e.a. wordt onderscheid gemaakt tussen online en offline mobilisatie. Het wetsvoorstel ziet op de online mobilisatie van personen en zal derhalve geen tot weinig effect hebben op de offline mobilisatie, tenzij het originele online bericht vrijwel direct wordt verwijderd. Zo heeft bij Project X - volgens figuur 4.8 van het deelrapport - 80% van de Noord-Nederlandse jongeren fysiek met elkaar gecommuniceerd. Bovendien zal verspreiding van het bericht door anderen ook het tegengaan van online mobilisatie vrijwel onmogelijk maken. Gezien het bovenstaande moet de vraag worden gesteld of het wetsvoorstel zal voldoen aan het pertinentie criterium.

Voorbeeld

A post een video met een oproep om bij het gemeentehuis te demonstreren. Hiervoor is geen toestemming.

De post verspreid zich onder de bevolking, waarna de burgemeester hiervan op de hoogte raakt. De burgemeester besluit om de poster van het online bericht te verzoeken om het bericht te verwijderen (ex art. 173 Gemw, zie wetsvoorstel).

Er is echter al zoveel media-aandacht en verspreiding van het bericht (anderen posten er ook over), waardoor het besluit totaal geen effect heeft en mogelijk juist meer aandacht kan krijgen (Streisand-effect). Daarnaast kan men ook boos worden omdat dit verzoek er is; zeker als dit wordt gedeeld.

Kortom, het wetsvoorstel kan louter werken als de geest nog in de fles zit en daar in blijft, maar dat zal in de meeste gevallen niet het geval zijn.